

Miljö- och energidepartementets diarienummer M2019/00661/S

Remissvar från Linköpings universitet avseende betänkandet ”Agenda 2030 och Sverige: Världens utmaning - världens möjlighet” (SOU 2019:13)

Linköpings universitet, LiU, har av Regeringskansliet givits möjlighet att yttra sig över ovan rubricerat betänkande.

Generellt sett ställer sig LiU positiv till Agenda 2030-arbetet, men saknar i betänkandet en analys av:

- hur Agenda-arbetet kan leda till en ökad kvalitet i forskningen,
- hur forskningens kvalitet kan/bör bedömas utifrån Agendans målsättningar,
- hur utmaningsdriven innovation kan uppmuntras samt
- hur ökade administrativa kostnader för myndigheten finansieras utan att vidare urholka resurserna för universitets utbildningsuppdrag.

Nedan följer LiUs kommentarer till delegationens förslag, under respektive område, med särskilt fokus på kapitel 8 – Behovet av kunskap, forskning och innovation.

Långsiktighet och politisk förankring

För långsiktighet och starkast möjliga politiska förankring föreslår regeringen ett mål för genomförandet av Agenda 2030 som beslutas av riksdagen.

LiU tillstyrker förslaget.

Regeringen åtar sig att redovisa en nulägesanalys och en samlad redovisning av regeringens arbete med Agenda 2030 i kommande budgetpropositioner.

LiU tillstyrker förslaget och ser fram emot en utökad satsning på Agenda 2030 i kommande forskningsbudget.

En kommitté tillsätts med uppdrag att ta fram uppföljning, utvärdering och förslag till åtgärder för att driva genomförandet av agendan fram till år 2030.

LiU tillstyrker förslaget och delar betänkandets tanke om en brett sammansatt kommitté av ledamöter från olika delar av samhället. I detta sammanhang är det viktigt att även akademin är representerad.

Att stärka förutsättningarna att arbeta med hållbar utveckling i staten

I det förvaltningspolitiska målet görs ett tillägg om arbetet med att genomföra Agenda 2030, på det sättet anger regeringen riktningen för statsförvaltningens arbete som helhet.

LiU tillstyrker förslaget.

Genom ett tillägg i myndighetsförordningen tydliggör regeringen myndigheternas ansvar för hållbar utveckling.

LiU är i grunden positiv till förslaget men vill i sammanhanget uppmärksamma Regeringskansliet på att de administrativa kostnaderna för universitetet kan komma att öka som en konsekvens av förslaget.

De statliga myndigheterna får i uppdrag att mer aktivt ställa hållbarhetskrav vid offentlig upphandling.

LiU är i grunden positiv till förslaget men vill även här uppmärksamma Regeringskansliet på att detta kan komma att öka de administrativa kostnaderna för universitetet.

Genom ett tillägg i kommittéförordningen får statens offentliga utredningar i uppgift att göra konsekvensanalyser i förhållande till miljömässigt, socialt och ekonomiskt hållbar utveckling.

LiU tillstyrker förslaget.

Stärkt kunskap, forskning och innovation

Universitet och högskolor, forskningsfinansiärer och andra relevanta myndigheter ges i uppdrag att belysa forsknings- och innovationsbehov i relation till Agenda 2030.

Inom LiU finns ett både brett och djupt engagemang för frågorna där många av lärosätets forskare och lärare drivs av en stark ambition att bidra till att utveckla vårt framtida samhälle. Med en erkänt god samverkansförmåga och ett tvärdisciplinärt förhållningssätt står LiU väl rustat att lösa gemensamma samhällsutmaningar och bidra till social, ekologisk och ekonomisk hållbarhet i linje med Agenda 2030. Potentialen för ett ökat nyttiggörande genom tillämpning av samhällsrelevanta forskningsresultat i det breda perspektivet är stor och omfattar mångfalden av ämnesområden vid LiU.

Samtidigt är det viktigt att ta hänsyn till att forskningsområden har olika förutsättningar och tillvägagångssätt för att nå nyttiggörande. All forskning följer inte samma bana, alla resultat leder inte till omedelbar påverkan, eller omedelbart genomslag, i samhället varför nyttiggörande både på kort och lång sikt behöver lyftas fram. En viktig utmaning i sammanhanget är att utveckla en praxis för vad Agenda-arbetet står för inom olika forskningsområden vid vårt lärosäte, ett arbete som redan påbörjats.

LiU tillstyrker sålunda betänkandets förslag men lyfter samtidigt farhågan om att ett alltför starkt kortsiktigt lösningsfokus riskerar att urholka långsiktig forskningskvalitet och disruptiva innovationer.

Regeringen utreder hur behovet av vetenskaplig kompetens som sträcker sig över flera discipliner och forskningsfält kan stimuleras och premieras.

Inom LiU finns en lång tradition av tvärvetenskapliga och tematiska forskningsinitiativ som går över disciplinränsar och aktivt samverkar med samhällets nyckelaktörer, något som i grunden krävs för att kunna förstå och möta hållbarhetsmålen komplexitet och krav. Det finns även en förväntan på att denna forskning ska kunna bidra med reella lösningar för Agenda-utmaningarna. LiU ämnar därför nu specifikt utveckla sitt forsknings- och innovationsstöd för utveckling av kunskapstillgångar som kan nyttiggöras för en hållbar utveckling.

I detta sammanhang efterlyser lärosätet ett bredare statligt stöd för att även kunna verifiera ideella idéer och sociala innovationer som kan bidra till att lösa de globala utmaningarna. De verifieringsmedel för tillväxt som i dag kanaliseras via Vinnova till innovationskontoren, på uppdrag av Utbildningsdepartementet, är alltför smalt kommersialiserings- och tillväxtfokuserade. Agenda-utmaningarna är komplexa och breda och lösningarna bygger därför ofta på samverkande sociala initiativ som t.ex. organiseras i icke-vinstdrivande organisationer, ideella föreningar och i internationellt kapacitetsbyggande samarbete. LiU förordar därför en nationell satsning på ett program som stöd till Verifiering för hållbar utveckling.

- *LiU uppmanar regeringen att tillskapa utrymme för ett nationellt verifieringsprogram för idéer sprungna ur lärosätenas Agenda 2030-arbete.*

Vidare konstateras att forskning inom olika akademiska discipliner redan bidrar och kommer att fortsätta bidra med nödvändig kunskaps- och kompetensuppbyggnad, samt med innovativ metod-, produkt- och policyutveckling för en hållbar utveckling. Målen i Agenda 2030 behöver emellertid även andra möten och sammansättningar av forskning och utbildning än enbart de traditionellt disciplinära som lärosätenas verksamhet främst utvärderas efter.

- *LiU uppmanar därför regeringen att förtydliga Vetenskapsrådets utvärderingsuppdrag till att även beakta och värdera tvärvetenskaplig kvalitet i forskning för samhällsnytta.*

Universitetskanslersämbetet får i uppdrag att göra en utvärdering av universitetens och högskolornas arbete för att främja hållbar utveckling i undervisningen.

UKÄ har redan idag ett uppdrag att utvärdera lärosätenas kvalitets- säkringssystem för utbildning. Snarare än att göra ännu en tematisk utvärdering förordar LiU att perspektivet hållbar utveckling uttrycks som ett horisontellt samhällsperspektiv i UKÄ:s kvalitetsmodell.

Skolverket ges i uppdrag att ta fram ett förslag avseende innehåll, genomförande och finansiering av kompetenshöjande och stödjande åtgärder för 15 pedagoger och skolledare om lärande för hållbar utveckling. Skolverket bör i samverkan med Skolinspektionen även få i uppdrag att följa upp hur utbildning för hållbar utveckling tillämpas i för-, grund- och gymnasieskolor i Sverige.

LiU avstyrker förslaget. Kompetensen bör förmedlas till samtliga pedagoger, lärare och skolledare via den reguljära lärarutbildningen. Om kunskapen bedöms knapphändig idag föreslås ett nationellt "Agenda-lyft".

Stärkta förutsättningar på regional och lokal nivå

Regeringen ingår ett handslag med Sveriges Kommuner och Landsting (SKL) med en gemensam programförklaring för det fortsatta genomförandet av Agenda 2030 på lokal och regional nivå.

LiU tillstyrker förslaget.

Regeringen tydliggör i en proposition till riksdagen ansvaret för hållbar utveckling i det regionala tillväxtarbetet genom ett tillägg i målet för regional tillväxtpolitik.

LiU:s förmåga till en god samverkan och ett brett nyttiggörande spelar en avgörande roll då arbetet för att nå Agendamålen kräver ett samordnat engagemang från en rad olika aktörer – från såväl civila organisationer, näringsliv och offentlighet som forskning. Mycket av det goda arbete som idag genomförs i regionen sker i samverkan mellan LiU och regionens tillväxtaktörer; Region Östergötland, Länsstyrelsen i Östergötland, ALMI, kommunerna, m.fl.

- *LiU tillstyrker förslaget men för att accelerera arbetet bör regeringen överväga en särskild satsning till regionens 1:1 medel, inriktningsbeslut till strukturfonderna och Tillväxtverket samt ett ökat anslag till ALMI för agenda-relaterat innovationsstöd.*

Regeringen ger länsstyrelserna i uppdrag att, i samverkan med andra aktörer inom länen, verka för att målen i Agenda 2030 nås samt att sprida information om Agenda 2030-arbetet.

LiU tillstyrker förslaget, se kommentarer ovan.

Forum för dialog

Regeringen arrangerar återkommande ett nationellt Agenda 2030-forum för att förankra rapporteringen och inhämta kunskap från olika sektorer och aktörer. Deltagarna i forumet bör representera en bredd av sektorer och aktörer, i synnerhet barn och unga samt de som står längst från att inkluderas i ordinarie samråd.

LiU tillstyrker förslaget och delar betänkandets tanke om ett brett sammansatt forum. I detta sammanhang är det viktigt att även akademien är representerad.

Regeringen ger Länsstyrelserna i uppdrag att arrangera regionala Agenda 2030-forum för olika sektorer och aktörer på lokal och regional nivå. Forumen bör genomföras i samverkan med landstingen och i samråd med kommuner och andra relevanta aktörer.

LiU avstyrker förslaget, uppdraget bör ges till regionalt tillväxtansvarig aktör, Region eller Länsstyrelse beroende på geografins beskaffenhet.

Näringslivets roll i genomförandet

En utredning tillsätts om en förstärkt nationell lagstiftning för företag och mänskliga rättigheter i enlighet med de internationella konventioner och riktlinjer som Sverige ratificerat. Regeringen bör också ha en fortsatt dialog med samhällets aktörer kring om det finns skäl att införa krav på utökad hållbarhetsrapportering. Småföretagens särskilda utmaningar bör beaktas.

LiU avstår att ta ställning till förslaget.

Linköping den 24 juni 2019

Linköpings universitet gm.

Jan Axelsson

Samverkansdirektör